

APSTIPRINU

SIA "Bulduru Dārzkopības vidusskola"

Valdes loceklis

..... Rafaels Joffe

2017. gada

Darba aizsardzības instrukcija darbam ar ķīmiskām vielām un ķīmisko vielu maisījumiem Nr. 19

1. Vispārīgās prasības

1. Veikt darbus, ar ķīmiskām vielām (tai skaitā maisījumiem), atļauts darbiniekam:

- 1.1. kurš ir instruēts darba aizsardzībā, ugunsdrošībā, elektrodrošībā, kā arī iepazīstinātas ar konkrētajā darba vietā izpildāmo darbu specifiku un konkrētā darba detalizētu aprakstu;
- 1.2. kura veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst profesijas prasībām;
- 1.3. kurš ir apmācīts konkrētā darba veikšanai un iepazinies ar drošības datu lapās sniegto informāciju.

2. Konkrētā darba veida raksturīgākas īpatnības:

- 2.1. ķīmiskās vielas — ir ķīmisks elements un tā dabiski vai ražošanas procesā iegūti savienojumi, arī tā stabilizācijai vajadzīgās piedevas, kā arī izmantotajos procesos radušies piejaukumi, kas nav šķīdinātāji, kurus var atdalīt, neietekmējot vielas stabilitāti un nemainot tās sastāvu;
- 2.2. ķīmiskais maisījums - ir maisījums vai šķīdums, kas sastāv no divām vai vairākām vielām;
- 2.3. ķīmiskie produkti — ķīmisko vielu maisījumi vai šķīdumi, kas sastāv no divām vai vairāk vielām;
- 2.4. ķīmisko vielu bīstamība var būt dažāda. Jāņem vērā, ka viena un tā pati viela var būt bīstama dažādos veidos, turklāt dažādu vielu maisījumi var paaugstināt atsevišķo komponentu bīstamību;
- 2.5. ķīmiskās vielas un ķīmiskie produkti tiek *uzskatīti par bīstamām ķīmiskām vielām un bīstamiem ķīmiskiem produktiem*, ja tie ir iedalāmi kādā no šādām klasēm (pielikumā Nr.1. ķīmisko vielu un ķīmisko produktu bīstamības piktogrammas):
 - 2.5.1. *fizikālā bīstamība* (sprāgstvielas, uzliesmojošas gāzes, uzliesmojoši aerosoli, oksidējošas gāzes, gāzes zem spiediena, uzliesmojoši šķidrums, uzliesmojošas cietas vielas, pašreaģējošas vielas un maisījumi, pirofori šķidrums, piroforas cietas vielas, pašsasilstošas

vielas un maisījumi, vielas un maisījumi, kas saskarē ar ūdeni izdala uzliesmojošas gāzes, oksidējoši šķidrums, oksidējošas cietas vielas, organiskie peroksīdi, materiāli, kas ir kodīgi metāliem);

2.5.2. *bīstamība veselībai* (akūts toksiskums, kodīgs / ādu kairinošs, nopietni acu bojājumi/ acu kairinājums, sensibilizācija, ieelpojot vai nonākot saskarē ar ādu, cilmes šūnu mutagenitāte, kancerogenitāte, toksisks reproduktīvajai sistēmai, toksiska ietekme uz mērķorgānu (STOT) – vienreizēja iedarbība, toksiska ietekme uz mērķorgānu (STOT) – atkārtota iedarbība, bīstams ieelpojot);

2.5.3. *Bīstamība videi* (bīstamība ūdens videi, bīstamība ozona slānim).

3. Veselībai kaitīgie un bīstamie darba vides riska faktori:

- 3.1. *fizikālie darba vides riska faktori* (nepietiekams apgaismojums, darba telpa nav pietiekami liela, nelīdzens/ slidens grīdas segums, nepiemērots mikroklimats u.c.);
- 3.2. *psihoemocionālie darba vides riska faktori* (darba laika deficīts, darba laika organizācija, monotons darbs, saspringta psiholoģiskā atmosfēra darbā u.c.);
- 3.3. *traumatiskie darba vides riska faktori* (bojāts darba aprīkojums, mikrotraumas, pakļūšanas/ pakrišanas iespēja u.c.);
- 3.4. *putekļi* (putekļu rašanās darba laikā, ķīmiskie putekļi u.c.);
- 3.5. *ķīmiskie darba vides riska faktori* (vielas vai produktu ieelpošana, nejauša norīšana, saskare ar ādu darba procesā u.c.);
- 3.6. *bioloģiskie darba vides riska faktori* (infekcijas slimības, citi mikroorganismi (baktēriju, vīrusu) u.c.);
- 3.7. *ergonomiskie darba vides riska faktori* (fiziska piepūle kas atkārtojas, bieža/ periodiska/ atkārtota noliekšanās, intensīvs lokālu muskuļu sasprindzinājums u.c.);
- 3.8. *organizatoriskie darba vides riska faktori* (darbinieku apmācības un instruktāžas, obligātās veselības pārbaudes u.c.).

4. Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi:

4.1. kolektīvie darba aizsardzības līdzekļi:

- 4.1.1. ventilācija (vispārējā un lokālā);
- 4.1.2. apgaismojums (vispārējais un vietējais);
- 4.1.3. nožogojumi, norobežojumi, aizsegvāki;
- 4.1.4. elektroinstalācijas izolācijas pretestības mērījumi;
- 4.1.5. ugunsdzēsības aparāti;
- 4.1.6. pirmās palīdzības aptieciņa;
- 4.1.7. apmācības un informatīvie materiāli - plakāti, drošības zīmes, drošības datu lapas;
- 4.1.8. elektroierīču zemējums.

4.2. individuālie aizsardzības līdzekļi:

- 4.2.1. aizsargķiveres galvaskausa aizsardzībai;
- 4.2.2. ausu ieliktni, austiņas;
- 4.2.3. brilles, aizsargbrilles, sejas aizsegi;
- 4.2.4. putekļu, gāzu filtri kopā ar masku;
- 4.2.5. respiratora tipa ierīces;
- 4.2.6. aizsargcimdi pret ķīmisku iedarbību;
- 4.2.7. aizsargcimdi pret mehānisku iedarbību (aizsardzībai pret durtām, grieztām brūcēm);
- 4.2.8. plaukstu locītavu aizsargi smagiem darbiem;
- 4.2.9. ātri atsienami vai atāķejami apavi vai aizsargapavi pret ķīmisku iedarbību;
- 4.2.10. apavi ar papildu aizsardzību pirkstgaliem, apavi ar neslīdošu zoli;

4.2.11. priekšauti aizsardzībai pret ķīmiskām vielām un maisījumiem;

4.2.12. apģērbs aizsardzībai pret ķīmiskām vielām un maisījumiem.

5. Ugunsdrošības un sprādziendrošības prasības:

5.1. ievērot ugunsdrošības instrukciju un rīcības plānu ugunsgrēka gadījumā;

5.2. ievērot drošības datu lapās sniegto informāciju par vielu un maisījumu ugunsbīstamību un sprādzienbīstamību;

5.3. ievērot bīstamības piktogrammas;

5.4. kategoriski aizliegts smēķēt un lietot atklātu uguni darba vietā;

5.5. smēķēt atļauts tikai tam speciāli iekārtotās vietās, kas apzīmētas ar drošības zīmi pēc zīmju klasifikatora LVS 446:2004: 11.11. „Smēķēšanas vieta”;

5.6. nodrošiniet brīvu pieeju darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem un elektrosadales skapjiem.

6. Elektrodrošības prasības:

6.1. ievērot instrukciju neelektrotehniskajam personālam;

6.2. **aizliegts** veikt jebkādu elektroiekārtu un elektroierīču remontu;

6.3. elektrosadales skapjus drīkst atvērt tikai elektriķis;

6.4. elektropadeves traucējumu gadījumā iekārtas nekavējoties jāizslēdz un jāpaziņo par traucējumiem tiešajam darbu vadītājam;

6.5. **aizliegts** skarties pie atklātiem (neizolētiem) elektrovadiem;

6.6. pamanot atklātus elektrovadus, nekavējoties ziņojiet tiešajam darbu vadītājam, elektriķim.

7. Kārtība, kādā ziņo par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem:

7.1. bojājumu gadījumos, nekavējoties pārtraukt darbu, izslēdzot darba aprīkojumu, ziņot tiešajam vadītājam un brīdināt citus darbiniekus par radušos situāciju;

7.2. darbu atsākt tikai tad, kad novērsti bojājumi.

8. Kārtība, kādā ziņo par darbā notikušu nelaimes gadījumu, avāriju vai citu ārkārtas gadījumu:

8.1. nekavējoties jāsniedz cietušajam pirmā palīdzība, jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība (**tālr. 113 vai 112**) un jāpaziņo tiešajam vadītājam;

8.2. jāpārtrauc darbs un notikuma vieta jāatstāj neskarta;

8.3. ārkārtas situācijā nekavējoties ziņot tiešajam vadītājam par ugunsgrēku vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

9. Saskaņā ar Darba aizsardzības likumu, par šīs instrukcijas neievērošanu, darba devējs var piemērot nodarbinātajiem disciplinārsodus par darba aizsardzības normatīvo aktu un citu darba aizsardzības noteikumu pārkāpumiem, kā arī darba devēja prasību neizpildi darba aizsardzības jautājumos.

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

10. Uzvilkt un sakārtot darba apģērbu.

11. Pārlicināties, vai ir visi nepieciešamie individuālie aizsardzības līdzekļi un pārbaudīt to tehnisko stāvokli.

12. **Nelietot** bojātus individuālās aizsardzības līdzekļus.

13. Ieslēgt vispārējo un (vai) vietējo nosūces sistēmu.

14. Ieslēgt vispārējo un (vai) vietējo apgaismojumu.

15. Apskatīt un sakārtot darba vietu, novākt visu lieko.

16. Darba vietā turēt tikai, nepieciešamo darba veikšanai, ķīmisko vielu daudzumu.

17. **Aizliegts** uzsākt darbu un strādāt ar bojātām iekārtām, palīģierīcēm, instrumentiem, kā arī, ja ir slikta pašsajūta, par to nekavējoties jāziņo tiešajam vadītājam.
18. **Aizliegts** uzsākt darbu alkoholisku, toksisku vai narkotisku vielu reibumā.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

19. Darba laikā esiet uzmanīgs un netraucējiet citus darbiniekus. Veikt tikai to darbu, kurš Jums uzdots un ietilpst Jūsu darba pienākumos.
20. Ievērot darba aizsardzības instrukciju prasības, pildot darba pienākumus tā, lai netiktu apdraudēta sava un apkārtējo veselība un dzīvība, neizraisītu avārijas vai citas bīstamas situācijas.
21. Izmantot drošus darba paņēmienu, strādāt tikai ar darba kārtībā esošām ierīcēm, iekārtām vai instrumentiem.
22. Ar ķīmiskām vielām (maisījumiem) strādāt uzmanīgi, nepieļaut to izšļakstīšanos vai izlīšanu, kā arī nokļūšanu acīs, uz ādas un citām ķermeņa daļām.
23. Darba laikā neielaiet un neatļaut uzturēties darba zonā nepiederošām personām.
24. Pārvietojot smagumus, ievērot darba aizsardzības instrukciju prasības strādājot ar smagumiem.
25. Strādājot ar ķīmiskām vielām (maisījumiem), stingri ievērot ķīmisko vielu (maisījumu) marķējuma etiķetes, bīstamības apzīmējumus vai drošības datu lapās sniegto informāciju.
26. **Aizliegts** strādāt bez vai bojātiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
27. Individuāliem aizsardzības līdzekļiem jābūt piemērotiem konkrētam darbiniekam un jānodrošina kaitīgo darba vides risku samazināšana.
28. Ja darbā ar ķīmiskām vielām (maisījumiem) konstatējat, ka individuālie aizsardzības līdzekļi nepilda savas funkcijas, nekavējoties darbu pārtraukt.
29. Izmantojot vienlaicīgi vairākus individuālos aizsardzības līdzekļus, tiem jābūt savstarpēji savstarpēji savietojamiem un jānodrošina nodarbinātā aizsardzība pret visu attiecīgo risku faktoru iedarbību.
30. **Aizliegts** lietot cita darbinieka individuālos aizsardzības līdzekļus, izņemot gadījumus, ja tie ir paredzēti kā dežūras individuālie aizsardzības līdzekļi. Tādos gadījumos individuālos aizsardzības līdzekļus nodrošina atbilstoši higiēnas prasībām saskaņā ar ražotāja instrukcijām.
31. Nesot (pārvietojot) ķīmiskas vielas (maisījumus) no noliktavas (uzglabāšanas vietas) vai uz to, pārvietošanās laikā esiet ļoti piesardzīgi, neskrieniet.
32. Ķīmiskās vielas (maisījumus) uzglabāt (arī darba procesā un īslaicīgos pārtraukumos) atbilstoši pēc drošības datu lapās sniegtās informācijas.
33. Atpūtas brīžus pavadīt atbilstošās telpās, kurās novērsts ķīmisko vielu un maisījumu radītais risks.
34. Darba pārtraukumos ķīmisko vielu (maisījumu) noliktavas turēt aizslēgtas.
35. **Aizliegts** izmantot ķīmiskas vielas (maisījumus), kuru izcelsme nav zināma.
36. Nosacījumi darba vietas uzturēšanai kārtībā:
 - 36.1. nodrošināt nepieciešamo apgaismojumu un ventilāciju;
 - 36.2. neturēt darba vietā lieko ķīmisko vielu (maisījumu) daudzumu;
37. Gadījumi, kad jāpārtrauc darbs:
 - 37.1. noticis nelaimes gadījums darbā;
 - 37.2. notikusi ķīmisko vielu (maisījumu) noplūde;
 - 37.3. noticis cits ārkārtas gadījums, kas apdraud apriķjuma drošu darbu vai rada draudus nodarbināto dzīvībai.
38. Darba laikā aizliegts:
 - 38.1. veikt citus darbus, kas nav uzdoti;
 - 38.2. veikt darbus, kuros darba ņēmējs nav apmācīts,
 - 38.3. strādāt ar nezināmās izcelsmes ķīmiskām vielām;

- 38.4. atstāt savu darba vietu un atstāt bez uzraudzības ķīmiskās vielas (maisījumus);
 - 38.5. ļaut uzturēties darba vietā nepiederošam personām;
 - 38.6. atrasties darba vietā alkohola reibumā vai narkotisko (citu apreibinošu) vielu ietekmē.
- 39. Darba higiēnas prasības:**
- 39.1. ēst tikai tam speciāli paredzētās vietās;
 - 39.2. mazgāt rokas pirms ēšanas un darbu beidzot;
 - 39.3. darba vietā neglabāt pārtikas produktus un dzeramo ūdeni.

4. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

- 40. Sakārtot darba vietu -neizmantotās ķīmiskās vielas - nolikt tiem paredzētās vietās.
- 41. Sakārtot pie darba vietas esošos priekšmetus, izejvielas, gatavo produkciju, iepakojumu, taru u.c..
- 42. Par konstatētajiem trūkumiem un bojājumiem darba laikā ziņot darba devējam vai tiešajam vadītājam.
- 43. Notīrīt, sakārtot un nolikt paredzētajā vietā darba apģērbu, apavus un individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 44. Ievērot personīgo higiēnu, pēc darba dienas beigām nomazgāt rokas.
- 45. Izslēgt darba vietas ventilāciju, apgaismojumu. Aizslēgt darba vietas (telpas) durvis (ja tas paredzēts).

5. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

- 46. Ārkārtas situācijā nekavējoties ziņot tiešajam vadītājam par nelaimes gadījumu, ugunsgrēku, ķīmisko vielu noplūdi vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.
- 47. Nekavējoties pārtraukt darbu, ja bojāti individuālie vai kolektīvie aizsardzības līdzekļi. Darbu drīkst atsākt pēc bojājumu novēršanas.
- 48. Ja noticis nelaimes gadījums darbā:
 - 48.1. nekavējoties jāsniedz cietušajam pirmā palīdzība, jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība (**tāl. 113 vai 112**) un jāpaziņo tiešajam vadītājam;
 - 48.2. jāpārtrauc darbs un notikuma vieta jāatstāj neskarta.
- 49. Apdegumi vai saindēšanās ar ķīmiskām vielām (maisījumiem):
 - 49.1. ātri novērtēt situāciju un izstrādāt attiecīgo rīcības taktiku;
 - 49.2. nekavējoties jāsniedz cietušajam pirmā palīdzība, jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība (**tāl. 113 vai 112**) un jāpaziņo tiešajam vadītājam.
- 50. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā cietušais jāatbrīvo no strāvas iedarbības (atslēdzot strāvu vai pielietojot strāvu nevadošus materiālus pārvietot cietušo drošā vietā).
- 51. Ugunsgrēka gadījumā izsaukt ugunsdzēsējus (**tāl. 112**), paziņot darba devējam un palīdzēt ugunsgrēka likvidēšanā savas kompetences ietvaros.
- 52. **Pirmās palīdzības sniegšana:**
 - 52.1. gadījumos, ja nepieciešams sniegt pirmo palīdzību kādam no darbiniekiem, vajag pārtraukt darbu un ziņot par notikušo tiešajam vadītājam un zvanīt pa tālruni: **113 vai 112**;
 - 52.2. pirmā palīdzība ir paša cietušā vai citas personas prasmīga, mērķtiecīga un nekavējoša rīcība notikuma vietā, lai saglabātu cietušā organisma dzīvības funkcijas un novērstu iespējamās sekas līdz ierodas neatliekamā medicīniskā palīdzība;
 - 52.3. pirms sākat sniegt pirmo palīdzību, pārvariet uztraukumu, saglabājiet mieru, novērtējiet radušos situāciju un atbilstoši rīkojieties;
 - 52.4. pirmām kārtām ir svarīgi pārtraukt dzīvībai bīstamo faktoru iedarbību un nogādāt cietušo (un arī sevi) drošībā;

52.5.dzīvības uzturēšanas pasākumus sāciet nekavējoši un turpiniet līdz ierodas neatliekamā medicīniskā palīdzība.

52.6.Darba devējam darba vietā ir jānodrošina pirmās palīdzības aptieciņa, kurā atrodas pirmās palīdzības sniegšanai nepieciešamie medicīniskie materiāli.

Sagatavoja	Datums	Paraksts
SIA "Media Control" darba aizsardzības speciālists- Anita Garkalne	14.02.2017.	
Darba aizsardzības instrukcija ir pārskatīta:	Datums	Paraksts

Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu bīstamības piktogrammas

Toksisks

Kodīgs

Kaitīgs, kairinošs

Viegli uzliesmojošs

Sprādzienbīstams

Spēcīgs oksidētājs

Videi bīstams

Bīstams veselībai

Gāze zem spiediena

Lai nodrošinātu, ka visiem lietotājiem, kas lieto atsevišķas vielas, vielas preparātos vai izstrādājumos, ir nepieciešamie dati drošam darbam, informāciju nodod lejup piegādes ķēdes locekļiem. Tas darba devējam ļauj noteikt, vai darbavietā ir kādi bīstami ķīmiski reaģenti vai aizdomīgas vielas, un izvērtēt visus draudus darbinieku veselībai un drošībai, ko rada tādu vielu lietošana. Galvenais šādas saziņas līdzeklis ir drošības datu lapa. Ja tas nav nepieciešams, jāsniedz cita būtiska informācija, kas pakārtotam (-iem) lietotājam (-iem) ļauj noteikt un izmantot piemērotus riska pārvaldības pasākumus.

**Datu drošības lapas:
risku pārvaldības svarīgs līdzeklis**

Es izlasu

**Es izmantoju
aizsardzību**

**Es strādāju ar
ķimikālijām**

Informācija par vielām vai preparātiem, kam nav nepieciešama drošības datu lapa

Atsevišķas vielas vai preparāta piegādātājs, kam nav jāiesniedz drošības datu lapa, saņēmējam sniedz šādu informāciju:

- norādījumu, vai uz vielu attiecas licencēšana, un sīkāku informāciju par licenci, kas piešķirta vai atteikta šajā piegādes ķēdē;
- sīkāku informāciju par jebkuriem ierobežojumiem;
- jebkādu citu pieejamu un būtisku informāciju par vielu, kas ir vajadzīga, lai varētu apzināt un piemērot attiecīgus riska pārvaldības pasākumus. Tas ietver īpašus nosacījumus, ko noteicis reģistrētājs savā reģistrācijas dosjē, kas ļāvis veikt atsevišķus REACH regulas pieprasītos testus;
- reģistrācijas numuru(-us), ja tādi ir, visām vielām, kuru informāciju dara zināmu saskaņā ar iepriekš minētiem punktiem.

Šādu informāciju sniedz bez maksas uz papīra vai elektroniski, un to atjaunina tik bieži, cik vajadzīgs, saskaņā ar to pašu procedūru kā drošības datu lapai.